

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen

v/leder Ine Eriksen Søreide

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:20 S (2022-2023) – representantforslag fra representantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev av 27.10.2022 og Dokument 8:20 S (2022-2023), med flere forslag om sterk norsk støtte til Ukraina.

Russlands angrep på Ukraina har skapt en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon i Europa. Russlands brutale krigføring har medført store lidelser for sivilbefolkningen og enorme ødeleggelser. Det internasjonale samfunnet vil måtte bidra til gjenoppbygging av landet i mange år fremover. Dette må skje koordinert, i et nært samarbeid mellom Ukrainas partnere. Ukraina må selv ha en sentral rolle. Regjeringen legger stor vekt på å holde nær kontakt med allierte og andre nærstående land og å delta i de samarbeidsstrukturer som bygges opp. Norge er, og skal være, godt synlig i det internasjonale samarbeidet.

Jeg deler representantenes syn om at Norge må ta et betydelig ansvar for støtten til Ukraina. Dette har regjeringen gjort klart helt siden Russlands invasjon. Vi økte umiddelbart rammen for humanitær bistand til 250 millioner kroner til Ukraina og flyktningerespons i nabolandene. Tre dager senere, søndag 27. februar, annonserte regjeringen at rammen for humanitær og umiddelbar innsats skulle økes til totalt 2 milliarder kroner. Hittil i 2022 har Norge bidratt med om lag 2,3 mrd. kroner i sivil støtte til Ukraina og nabolandene. I tillegg kommer militær støtte til en verdi av anslagsvis to mrd. kroner. Norge er blant de største givere av humanitær bistand i Ukraina for 2022.

Regjeringen har også gitt tydelig politisk støtte til Ukraina. Dette kommer bl.a. til uttrykk i vår bilaterale kontakt med ukrainske myndigheter. Både statsministeren og jeg har besøkt Kyiv. I vårt arbeid i FNs sikkerhetsråd gir vi konsistent uttrykk for støtte og tilbakeviser russiske forsøk på å spre sin desinformasjon om krigen. Det samme gjør vi i andre internasjonale organisasjoner og i vår kontakt med andre land. Vi legger vekt på at Russlands invasjon av Ukraina er et brudd på folkeretten. Som statsministeren sa i sin redegjørelse for Stortinget 25. oktober, handler vår støtte også om forsvar av de prinsippene Europas frihet og fred bygger på - respekt for folkeretten og internasjonalt anerkjente landegrensener. En trussel mot disse prinsippene er en trussel mot oss alle.

Regjeringen har foreslått ytterligere støtte på ti mrd. kroner for 2022 og 2023. Stortinget har sluttet seg til regjeringens forslag om en tilleggsbevilgning på syv mrd.

kroner for inneværende år, fordelt på tre mrd. kroner til militær støtte og fire mrd. kroner i sivil bistand. Tre mrd. kroner er foreslått i Statsbudsjettet for 2023, hvorav to mrd. kroner til sivil bistand og én mrd. i militær støtte. Vi er forberedt på at det vil bli behov for mer støtte neste år.

Gitt omfanget av bistandsbehovene og at vi må være forberedt på at krigen vil kunne fortsette i lang tid, har det vært viktig å følge noen prinsipper for vurdering av støtte til Ukraina og nabolandene. For regjeringen har det vært sentralt at Norge bør unngå alenegang og samordne støtten med nærstående land og multilaterale organisasjoner. Videre skal støtten innrettes i dialog med ukrainske myndigheter og europeiske partnere. Støtten bør dessuten kanaliseres gjennom etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert evne til å oppnå resultater under krevende forhold.

Jeg vil kommentere nærmere de konkrete forslagene fra representantene. Flere av forslagene gjelder andre statsråders ansvarsområder, og jeg har derfor konsultert med de relevante statsrådene i utarbeidelsen av svarene.

1. EU og Ukraina har sammen tatt et lederskap for planleggingen av gjenoppbyggingsprosessen, med utgangspunkt i Ukrainas gjenoppbyggingsplan som ble presentert på den internasjonale giverkonferansen i Lugano 4.-5. juli. Det skal blant annet etableres en plattform – Ukraine Reconstruction Platform – for å samordne innsatsen fra internasjonale givere. Norge er støttende til dette, og regjeringen har gjort det klart at Norge vil bidra til gjenoppbyggingen av Ukraina. På den internasjonale konferansen som fant sted 25. oktober i Berlin som forbundskansler Scholz, i kapasitet av å være dette halvårets president i G7, og EU-kommisjonens president von der Leyen var vertskap for, var det enighet om at det er behov for å fremskynde dette arbeidet. Ukraina har behov for omfattende og umiddelbar hjelp, både med statsfinanser og reparasjon av kritisk infrastruktur som rammes av russiske luftangrep. Regjeringen vil støtte Ukraina med rask rehabilitering av energi-infrastruktur, samferdsel og boliger, bl.a. gjennom bidraget på 1 mrd. kroner gjennom Verdensbanken. Norge vil også bidra til det felles løftet ved å sekondere to norske eksperter til arbeidet med Ukraine Reconstruction Platform i EU-kommisjonen.
2. Norge deltar i USAs donasjon av to NASAMS ildenheter til Ukraina. Regjeringen har besluttet å støtte donasjonen ved å stille treningsområder for opplæring av ukrainsk personell til rådighet i Norge samt ved å donere kjøretøyer. Opplæringen av personellet vil skje i regi av Kongsberg Defence & Aerospace, som produserer NASAMS. Regjeringen er i løpende kontakt med Ukrainas øvrige internasjonale partnere for å kartlegge og prioritere landets behov for militær støtte, og for å koordinere slik støtte. Dette skjer i flere formater, med det USA-ledede Ukraine Defense Contact Group som det viktigste forumet. Regjeringen styrer norsk støtte til Ukraina gjennom flere flernasjonale samarbeidsfora, inkludert det britisk-ledede International Fund for Ukraine (IFU). Vi vil fastholde

vår linje om ikke å omtale dette offentlig – heller ikke her – før beslutning er fattet og materiellet er på plass i Ukraina.

3. Frihandelsavtalen mellom EFTA-landene og Ukraina gir Ukraina god adgang til det norske markedet, herunder full tollfrihet for industrivarer og markedsadgang for viktige ukrainske landbruksvarer. Regjeringen vurderer løpende, bl.a. i samråd med våre partnere i EFTA, hvilke tiltak som kan iverksettes for å bidra til gjenoppbyggingen av Ukraina.
4. Kampen mot straffrihet står sentralt i norsk utenrikspolitikk. Norge er en sterk støttespiller til Den internasjonale straffedomstolen (ICC). Sammen med et førtitalls andre land henviste vi situasjonen i Ukraina til hovedanklager 2. mars i år. Med denne statspartshenvisningen kunne hovedanklager raskere sette i gang etterforskning av mulige krigsforbrytelser og sikre bevis i saken. Norge sender i november to etterforskere fra Kripos til å bistå ICC. I de årlige budsjettforhandlingene i ICC arbeider Norge for at domstolen til enhver tid skal ha tilstrekkelige ressurser til å utføre sine oppgaver, men også fleksibilitet til å håndtere løpende utvikling. Vi mener derfor at budsjettet for 2023 bør økes betydelig slik at domstolen ikke blir avhengig av ad hoc-bidrag i forbindelse med konkrete situasjoner. Dette fordi slike bidrag medfører en fare for politisering av domstolens arbeid.
Norge støtter også Ukraina i saken de har anlagt mot Russland ved Den internasjonale domstolen (ICJ) for brudd på folkemordskonvensjonen. Vi har til hensikt å intervenere til støtte for Ukraina både i saken anlagt ved ICJ og i saken mot Russland ved Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). I tillegg til domstolene, gir Norge finansiell støtte til organisasjoner som arbeider for å samle inn og sikre bevis til bruk i straffesaker om krigsforbrytelser.
5. Jeg viser til justis- og beredskapsministerens svar på spørsmål nr. 2690 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Ingvild Wetrhus Thorsvik.

Som kjent innledet Kripos, ved Seksjon for internasjonale forbrytelser, i mars 2022 en

etterforskning av mulige krigsforbrytelser begått i Ukraina. Etterforskningsordren fra

Det Nasjonale Statsadvokatembetet omfattet kartlegging og innhenting av dokumentasjon av krigsforbrytelser, hvor angrep ble rettet mot beskyttede personer, og hvor angrep på militære mål rammet beskyttede personer og sivil infrastruktur
uproporsjonalt.

Det er Politidirektoratet som fordeler midlene til politidistriktene og særorganene. Årets tildelingsbrev viser at Kripos samlet sett er styrket siden regjeringen

tiltrådte. Budsjettet er økt med om lag 80 mill. kroner siden 2021. Økningen er korrigert for pris- og lønnsvekst, samt pensjonsutgifter. Tall pr. 31. juli 2022 viser i tillegg at Kripos har 15 flere årsverk sammenlignet med januar i år.

I tillegg til den ordinære økningen, er Kripos styrket med 5,9 mill. kroner i mai 2022 som følge av krigen i Ukraina. Kripos har i tillegg omdisponert ressurser til Ukrainaetterforskningen, og ansatt personell på engasjement for å møte denne utfordringen i et års tid fremover. Arbeidet med å avhøre vitner vil fortsette utover høsten og vinteren. Analyse og strukturering, samt deling av innhentet informasjon internasjonalt, er gitt høy prioritet.

For at politiet skal kunne håndtere økte ankomster, foreslår regjeringen å bevilge 225 mill. kroner til formålet i 2023. Hvor stor andel som skal gå til Kripos for å styrke arbeidet med etterforskning av krigsforbrytelser vil bli avgjort av Politidirektoratet.

6. Norge har bidratt med 1,7 mrd. kroner i humanitær støtte til Ukraina og nabolandene som er mest berørt av flyktningkrisen i kjølvannet av Russlands invasjon av Ukraina.

160 millioner kroner av bistanden så langt er gått til UNHCRs innsats for flyktninger i nabolandene. Flere øvrige FN-organisasjoner og norske organisasjoner bistår med å håndtere flyktningstrømmen i nabolandene. Statsministeren annonserte nylig 100 millioner kroner i bistand til Moldova, og dette kommer i tillegg til 100 millioner kroner i humanitær bistand og driftsstøtte som er utbetalt tidligere i år. Av tilleggsstøtten vedtatt ved Prop 142 S vil om lag én mrd. kroner gå til humanitær innsats, og flyktningrespons i nabolandene vil være en del av dette. Regjeringen vil fordele bistandsmidler fra denne bevilgningen i nær fremtid. Norge kommer til å være en betydelig giver av humanitær og annen sivil bistand i tiden fremover også.

Det er viktig for oss at EØS-midlene ikke opererer i et vakuum, men tar innover seg de endrede realiteter i flere av våre mottakerland. Vi har derfor åpnet opp for at deler av EØS-midlene kan brukes til tiltak for å avhjelpe håndteringen av ukrainske flyktninger. Disse tiltakene bidrar til ukrainske flyktninger i mottakerlandene der dette er i tråd med midlenes formål og i tråd med mottakerlandenes behov. Så langt er om lag 12 millioner euro benyttet til aktiviteter knyttet til krigen i Ukraina og flyktningssituasjonen. I stor grad er disse midlene allokert i Polen og Romania. Dette omfatter opplæringsaktiviteter for ukrainske barn, mat/utstyr/husly til ukrainske flyktninger, medisinsk utstyr, informasjon om rettigheter m.m. Aktivitetene gjennomføres både av lokale myndigheter og av sivilsamfunnsorganisasjoner.

7. Norge har gjennom flere år støttet både Bosnia-Hercegovina (BiH) og Georgia med kapasitetsbygging innen forsvarssektoren. I BiH har vekten de senere år ligget på å fremme transparens, med fokus på god personalforvaltning og god

forvaltning av eiendommer i sektoren. Norge gir også finansiell støtte til destruksjon av landets overskudd av de væpnede styrkers ammunisjon og til forsvarlig lagring av restbeholdningene. Norge har også støttet BiHs deltagelse i Balkan Medical Task Force, et samarbeid mellom land i regionen om å kunne bidra med et feltsykehus ved katastrofer i regionen og som bidrag til flernasjonale freds- og krisehåndteringsoperasjoner. Støtten til Georgia fokuserer nå på oppbygging av Joint Training and Evaluation Centre (JTEC), et trenings- og øvingscenter for å utdanne og sertifisere militære avdelinger. Norge har ledet NATOs rådgiverlag til JTEC siden 2015.

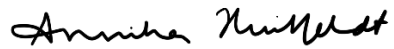
8. Norske aktører har høy og ettertraktet kompetanse på mange områder. Norge, i regi av Helse- og omsorgsdepartementet, Folkehelseinstituttet, Sunnaas sykehus, Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging og Akershus universitetssykehus har de siste årene støttet reform av det ukrainske helsesektoren. En komponent i prosjektet har vært å styrke Ukrainas kapasitet innenfor fysisk og psykisk rehabilitering. Regjeringen er positiv til å bidra med norsk ekspertise i gjenoppbyggingen. Det er avgjørende at støtten til Ukraina innrettes i dialog med ukrainske myndigheter, europeiske partnere og multilaterale organisasjoner, slik at den internasjonale innsatsen er samordnet og effektiv. For å sikre at vi lykkes i dette, og for å sikre en mest mulig forsvarlig forvaltning, legger regjeringen opp til at hoveddelen av norsk støtte går gjennom multilaterale og internasjonalt anerkjent organisasjoner med dokumentert evne til å oppnå resultater under krevende forhold.
9. Representantene foreslår at Stortinget ber regjeringen vurdere å ta initiativ til å suspendere Russland i internasjonale organisasjoner inntil de trekker seg ut av Ukraina og avslutter krigen. Jeg vil understreke at det internasjonale samfunnet har reagert meget kraftig overfor Russland, noe som har fått store følger for Russlands rolle og deltagelse i internasjonale organisasjoner. Dette viser seg på ulike måter i ulike organisasjoner, ettersom disse har ulike saksområder, formål og regelverk som definerer hvordan de kan og skal operere. Også bilateralt har vi redusert kontakten med Russland til et minimum.

Samtidig vil jeg understreke at diplomati og samarbeid i internasjonale organisasjoner har en avgjørende rolle å spille i håndteringen av alle utfordringer og krav som verdenssamfunnet står overfor. Det være seg alvorlige utfordringer som krig og konflikt, klimakrise, helsekrise eller matsikkerhet, men også opprettholdelse av internasjonale postnettverk og telekommunikasjonsforbindelser.

Det er ikke i Norges eller verdenssamfunnets interesse å utelukke Russland fra alle internasjonale organisasjoner. I mange tilfeller vil det heller ikke være åpning for dette under organisasjonens regler. Verdenssamfunnet er avhengig av å opprettholde diplomati med Russland for å tilrettelegge for avspenning og fremforhandle løsninger på krig og konflikt. Det er også avgjørende å hindre at organisasjoner med ansvar for å ivareta viktige samfunnsbehov stopper opp på

grunn av manglende evne til å tilrettelegge for fungerende arbeidsforhold slik at nødvendige beslutninger kan fattes. Norge arbeider tett med likesinnede stater i kalibreringen av vår utenrikspolitiske linje med hensyn til samhandling med Russland i internasjonale fora. Vi er tjent med kollektive tilnærminger, ikke alenegang.

Vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt